

17.

STEFČO VODENIČAROV
proti SLOVENSKEJ REPUBLIKE

konečné rozhodnutie
Európskej komisie pre ľudské práva
z 20. mája 1998

(Na preklad sa použilo originálne rozhodnutie
Európskej komisie pre ľudské práva o prijateľnosti sťažnosti.)

CHARAKTERISTIKA ŠŤAŽNOSTI

Šťažovateľ bol odsúdený za trestný čin ublíženia na zdraví. Na hlavnom pojednávaní na súde prvého stupňa a na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu súd rozhodol o vykázaní sťažovateľa z pojednávacej siene pre neustále porušovanie príkazov súdu a neprístojnosti. Súd prvého stupňa aj odvolací súd rozhodovali v neprítomnosti sťažovateľa, v čom sťažovateľ vidí porušenie článku 6 Dohovoru, ktorý zaručuje každej osobe spravodlivé a verejné prejednanie veci nezávislým a nestranným tribunálom zriadeným zákonom. Komisia v tejto časti sťažnosti skúmala, či postup slovenských súdov pri vykázaní sťažovateľa a rozhodovaní v jeho neprítomnosti vyvoláva otázku porušenia článku 6 ods. 1 Dohovoru.

Z dôvodu útokov proti súdu bolo proti sťažovateľovi vznesené obvinenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu pohrdania súdom. Keďže vznikli pochybnosti o duševnom stave sťažovateľa v čase spáchania tohto skutku, okresný súd vydal príkaz na ambulantné vyšetrenie duševného stavu sťažovateľa. Sťažovateľ odmietol príkaz rešpektovať, a preto okresný súd nariadil pozorovanie sťažovateľa v psychiatrickej liečebni. Na tento účel pribral okresný úrad vyšetrovania dvoch znalcov. Sťažovateľ obidve rozhodnutia napadol sťažnosťami. Hoci rozhodnutie súdu nariaďujúce pozorovanie sťažovateľa nenadobudlo právoplatnosť, sťažovateľ bol eskortovaný do psychiatrickej liečebne. Počas pozorovania mu nebol ustanovený obhajca a sťažovateľ sám toto právo nevyužil.

Sťažovateľ považoval umiestnenie v psychiatrickej liečebni za nezákonné a svojvoľné.

Komisia v tejto súvislosti skúmala porušenie článku 5 ods. 1 a 4 Dohovoru.

NAJVÝZNAMNEJŠIE PRÁVNE VETY

1. Záruky obsiahnuté v článku 6 ods. 3 Dohovoru predstavujú prvky okrem iného všeobecného pojmu spravodlivý proces.
2. Z cieľa a účelu článku 6 ods. 1 Dohovoru braného ako celok a z poňatia spravodlivého súdneho procesu je zrejmé, že obžalovaný musí mať právo zúčastniť sa na prejednaní jeho prípadu a že zmluvné štáty musia prejať usilovnosť, aby zabezpečili, že sa práva zaručené týmto ustanovením využívajú účinným spôsobom. Na druhej strane obžalovaný, ktorý si v súlade so zákonom vyberie, že sa bude obhajovať sám, a tak sa úmyselne vzdá svojho práva na pomoc právnik, má taktiež povinnosť preukázať usilovnosť.
3. Podľa článku 26 Dohovoru by mal sťažovateľ bežne využiť právne prostriedky nápravy, ktoré sú dostupné a dostatočne poskytujú nápravu vo vzťahu k namietaným porušeniam. Vláda namietajúca nevyčerpanie, musí ďalej preukázať, že právny prostriedok nápravy bol v danom čase účinný a dostupný v teórii a v praxi, teda že právny prostriedok nápravy bol prístupný, spôsobilý poskytnúť nápravu vo vzťahu k sťažovateľovým sťažnostiam a ponúknuť rozumnú vyhladku na úspech.
Právny prostriedok nápravy v zmysle článku 26 Dohovoru je aj podnet podľa článku 130 ods. 3 Ústavy SR podaný na Ústavný súd SR v prípade, že ním sťažovateľ namieta porušenie práva na osobnú slobodu podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru.
4. Pokiaľ ide o článok 5 ods. 4 Dohovoru, Komisia pripomína, že v prípadoch zbavenia slobody toto ustanovenie vyžaduje kontrolnú procedúru, ktorá má súdny charakter a poskytuje príslušnej osobe záruky primerané druhu predmetného pozbavenia slobody; aby sa zistilo, či konanie poskytuje primerané záruky, treba vziať do úvahy osobitnú povahu okolností, za ktorých takéto konanie prebieha.
5. V tomto prípade vzniká otázka, či konanie prokurátora na základe žiadosti podľa § 167 Trestného poriadku v spojitosti s § 25 ods. 2 zákona č. 60/1965 Zb. o prokuratúre spĺňa požiadavky článku 5 ods. 4 Dohovoru.
Pokiaľ ide o žiadosť prokurátorovi, Komisia je toho názoru, že tento prostriedok nepredstavuje právny prostriedok nápravy v zmysle článku 5 ods. 4 Dohovoru, pretože prokurátor nie je orgán, ktorý má „súdny charakter“.

EUROPEAN COMMISSION OF HUMAN RIGHTS
FINAL DECISION AS TO THE ADMISSIBILITY OF

APPLICATION NO. 24530/94

by STEFČO VODENIČAROV
against THE SLOVAK REPUBLIC

(abridged)

The European Commission of Human Rights (Second Chamber)
sitting in private on 20 May 1998...

...
Decides as follows:

THE FACTS

The applicant is a Bulgarian national born in 1946. He is a driver and resides in Hlohovec (the Slovak Republic).

The facts of the case, as submitted by the parties, may be summarised as follows.

A. THE PARTICULAR CIRCUMSTANCES OF THE CASE

The applicant was involved in several conflicts with his colleagues and neighbours. The police and the local authority refused to investigate the applicant's complaints, and the co-operative which owns the block of flats

EURÓPSKA KOMISIA PRE ĽUDSKÉ PRÁVA
KONEČNÉ ROZHODNUTIE O PRIJATELNOSTI

SŤAŽNOSŤ č. 24530/94

podaná STEFČOM VODENIČAROVOM
proti SLOVENSKEJ REPUBLIKE

(krátané)

Európska komisia pre ľudské práva (Druhá komora) na neverejnom zasadnutí 20. mája 1998...

...
rozhodla takto:

FAKTY

Sťažovateľ má bulharskú národnosť a narodil sa v roku 1946. Je vodičom a trvalý pobyt má v Hlohovci (Slovenská republika).

Fakty prípadu, ako ich predložili strany, možno zhrnúť takto:

A. OSOBITNÉ OKOLNOSTI PRÍPADU¹

Sťažovateľ mal viac konfliktov so svojimi spolupracovníkmi a susedmi. Polícia a miestny orgán odmietli prešetrovať sťažovateľove sťažnosti a bytové družstvo, ktoré vlastní bytový dom, v ktorom sťažovateľ býva, mu od-

¹ Rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva v tomto prípade bolo vypracované v anglickom jazyku. Aby sme zachovali presnosť prekladu, v slovenskom znení uvádzame text, ktorý zodpovedá anglickému originálu, hoci v autentických slovenských dokumentoch týkajúcich sa danej veci by bolo možné nájsť odlišné formulácie. Ak sa však v originálnom anglickom texte priamo cituje zo slovenskej právnej úpravy alebo z iných dokumentov, v preklade sa používa originálny slovenský text. Pozn. autora.

where the applicant lives refused to arrange for damages to be paid to him. According to the applicant, on 16 February 1994 his wife was assaulted by Mrs D. a neighbour. He pursued the neighbour but she managed to escape. The applicant and his wife unsuccessfully tried to have criminal proceedings instituted against Mrs D.

On 24 May 1994 the Piešťany Local Office (Obvodný úrad) found the applicant guilty of a minor offence against civic propriety in that on 16 February 1994 he had orally insulted Mrs D. in front of the block of flats. On 14 July 1994 the Trnava District Office (Okresný úrad) upheld this decision.

In the meantime, in connection with the incident of 16 February 1994 the applicant had been heard, on 30 May 1994, at the police station where he presented his statement of facts. On 30 June 1994 the applicant read statements of Mrs D. a statement of Mrs T. according to which on 16 February 1994 he had repeatedly hit Mrs D. a. medical evidence about Mrs D.' injuries, and a petition signed by eleven neighbours confirming that on 7 April 1993 he had orally insulted Mrs D.

On 30 September 1994 the Trnava District Prosecutor (Okresný prokurátor) charged the applicant with assault causing bodily harm on the ground that on 16 February 1994 he had several times hit Mrs D. at the door of her flat.

On 12 October 1994 the Trnava District Court (Okresný súd) issued a sentence order (trestný rozkaz) by which the applicant was conditionally sentenced to five months' imprisonment. On 31 October 1994 he was ordered to pay damages to Mrs D. He challenged both orders. Subsequently, the sentence order was cancelled and a hearing was ordered. Mrs D. joined the proceedings with a claim for damages.

On 5 December 1994 a main hearing was held at the Trnava District Court. It was adjourned because of the applicant's misbehaviour. After the adjournment, the applicant had to be removed.

On 12 January 1995 the President of the Trnava District Court requested the transfer of the case to another court as it was probable that the applicant would be charged with contempt of court. The Bratislava Regional Court (Krajský súd) dismissed the request as the District Court should have proceeded pursuant to Sections 66 and 204 of the Code of Criminal Procedure.

A further main hearing was held on 21 February 1995 at the Trnava District Court. Before it began the applicant had refused to enter the dock, using rude expressions. The report of the hearing reads that:

"The accused has been warned by the judge that he would be removed from the court room pursuant to Section 204 of the Code of Criminal Procedure and that the hearing would be held in his absence if he disturbs by inappropriate behaviour the course of the hearing.

mietlo vyplatiť náhradu škôd. Podľa sťažovateľa 16. februára 1994 jeho manželku napadla suseda pani D. Sťažovateľ prenasledoval susedu, ale tej sa podarilo uniknúť. Sťažovateľ a jeho manželka sa bez úspechu pokúšali o to, aby proti pani D. bolo začaté trestné konanie.

Dňa 24. mája 1994 Obvodný úrad Piešťany uznal sťažovateľa vinným zo spáchania priestupku proti občianskemu spolunažívaniu na základe toho, že 16. februára 1994 pred bytovým domom ústne napadol pani D. Dňa 14. júla 1994 Okresný úrad v Trnave toto rozhodnutie potvrdil.

Medzitým v súvislosti s udalosťou zo 16. februára 1994 sťažovateľa vypočuli 30. mája 1994 na policajnom oddelení, kde uviedol svoju verziu skutočností. Dňa 30. júna 1994 sa sťažovateľ oboznámil s výpoveďami pani D., výpoveďou pani T., podľa ktorej sťažovateľ 16. februára 1994 opakovane udrel pani D., ďalej s lekárskou správou o zraneniach pani D. a s petíciou podpísanou jedenástimi susedmi a potvrdzujúcou, že 7. apríla 1993 sťažovateľ ústne napadol pani D.

Dňa 30. septembra 1994 okresný prokurátor v Trnave podal na sťažovateľa obžalobu pre úmyselné ublíženie na zdraví na tom základe, že 16. februára 1994 viackrát udrel pani D. vo dverách jej bytu.

Dňa 12. októbra 1994 Okresný súd v Trnave vydal trestný rozkaz, na základe ktorého bol sťažovateľ podmienene odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní piatich mesiacov. Dňa 31. októbra 1994 bolo sťažovateľovi uložené zaplatiť škody pani D. Sťažovateľ obidve rozhodnutia napadol opravným prostriedkom. Nato došlo k zrušeniu trestného rozkazu a bolo nariadené hlavné pojednávanie. Pani D. sa pripojila ku konaniu s návrhom na náhradu škody.

Dňa 5. decembra 1994 sa na Okresnom súde v Trnave uskutočnilo hlavné pojednávanie. Pojednávanie bolo odročené pre neprístojné správanie sťažovateľa. Po odročení musel byť sťažovateľ vyvedený.

Dňa 12. januára 1995 predseda Okresného súdu v Trnave požiadal o prikázanie veci inému súdu, keďže bolo pravdepodobné, že sťažovateľ bude obžalovaný pre trestný čin pohrdania súdom. Krajský súd v Bratislave zamietol túto žiadosť, pretože okresný súd mal postupovať podľa § 66 a 204 Trestného poriadku.

Ďalšie hlavné pojednávanie sa uskutočnilo 21. februára 1995 na Okresnom súde v Trnave. Pred jeho začiatkom sťažovateľ odmietol vstúpiť do pojednávacej siene, pričom používal hrubé výrazy. V zápisnici o hlavnom pojednávaní sa uvádza:

„Obžalovaný bol samosudcom upozornený na slušné správanie s možnosťou vykázania z pojednávacej siene v zmysle § 204 Tr. por. s tým, že hlavné pojednávanie by sa konalo ďalej v jeho neprítomnosti.

The accused declares that he will not sit on the bench of the accused and that he will not respect the warnings of the court..."

Since the applicant did not respect the warnings, the judge ordered his removal from the court room pursuant to Section 204 of the Code of Civil Procedure. As the applicant continued not to behave properly, the judge asked a court guard to remove the applicant from the court building. The hearing was held in the applicant's absence. The judge read out the applicant's statement from the preliminary proceedings and heard Mrs D. and two witnesses, Mrs T., according to which on 16 February 1994 the applicant had repeatedly hit Mrs D. and Mr H. who accompanied Mrs D. to the hospital. The applicant was convicted of assault causing bodily harm and was conditionally sentenced to five months' imprisonment and ordered to pay damages to Mrs D.

On 2 March 1995 the applicant filed an appeal against this judgment with the Bratislava Regional Court. He referred to the documents before the Trnava District Court and claimed that Mrs D. s submissions as to when and how the accident had occurred were not consistent. He pointed out, *inter alia*, that according to the prosecution he had attacked Mrs D. at the door of her flat which is situated above the applicant's first floor flat. However, according to the Trnava District Court's judgment, the offence was committed at the main entrance of the house, i. e. on the ground floor. The applicant argued that the District Court had ignored his request to hear other neighbours as witnesses.

On 30 March 1995 the Bratislava Regional Court dismissed the applicant's appeal. The Regional Court considered that the District Court had assessed all relevant evidence in order to establish the facts of the case and to clarify all circumstances necessary for giving the judgment, and had reached the right legal conclusions.

The hearing at the Bratislava Regional Court was held in the applicant's absence. The Court ordered the applicant's removal pursuant to Section 204 of the Code of Criminal Procedure as he refused to enter the dock objecting, without having been given the floor, to his position of an accused and ignoring the instructions of the presiding judge, (Predseda senátu). The applicant's wife attended the hearing but was not allowed to address the Court.

On 12 May 1995 the Trnava Investigation District Office (Okresný úrad vyšetrovania) charged the applicant with contempt of court which he was alleged to have committed on 5 December 1994 during the first hearing at the Trnava District Court.

Obžalovaný prehlasuje, že ako obžalovaný nebude sedieť na lavici obžalovaných. Prehlasuje, že nebude rešpektovať poučenie súdu..."

Keďže sťažovateľ nerešpektoval upozornenie, samosudca nariadil vykázanie obžalovaného z pojednávacej siene podľa § 204 Trestného poriadku.² Pretože sťažovateľ sa ani naďalej slušne nesprával, samosudca požiadal zástupcu justičnej stráže, aby sťažovateľa vyviedol z budovy súdu. Hlavné pojednávanie sa konalo v neprítomnosti sťažovateľa. Samosudca prečítal výpoveď sťažovateľa z prípravného konania a vypočul pani D. a dvoch svedkov, pani T., podľa ktorej sťažovateľ 16. februára 1994 opakovanne udelil pani D., a pána H., ktorý sprevádzal pani D. do nemocnice. Sťažovateľ bol odsúdený za ublíženie na zdraví a podmienčne odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní piatich mesiacov a bola mu uložená povinnosť nahradiť pani D. škody.

Dňa 2. marca 1995 sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie na Krajský súd v Bratislave. Sťažovateľ poukázal na spisový materiál Okresného súdu v Trnave a tvrdil, že výpovede pani D., kedy a ako došlo k udalosti, boli v rozpore. Zdôraznil *inter alia*, že podľa prokuratúry mal napadnúť pani D. vo dverách jej bytu, ktorý sa nachádza nad sťažovateľovým bytom na prvom poschodí. Avšak podľa rozsudku Okresného súdu v Trnave bol trestný čin spáchaný v hlavnom vchode v dome, t. j. na prízemí. Sťažovateľ uvádzal, že okresný súd ignoroval jeho žiadosť, aby boli vypočutí ako svedkovia aj ďalší susedia.

Dňa 30. marca 1995 Krajský súd v Bratislave zamietol odvolanie sťažovateľa. Podľa krajského súdu okresný súd vyhodnotil všetky potrebné dôkazy, aby zistil skutočný stav veci a objasnil všetky skutočnosti nevyhnutné pre rozsudok a dospel k správny právny záverom.

Verejné zasadnutie na Krajskom súde v Bratislave sa konalo v neprítomnosti sťažovateľa. Súd nariadil vykázanie sťažovateľa podľa § 204 Trestného poriadku, keďže odmietal vstúpiť do pojednávacej siene, pričom namietal bez toho, aby mu bolo udelené slovo, postavenie obžalovaného a ignoroval pokyny predsedu senátu. Sťažovateľova manželka bola prítomná na verejnom zasadnutí, ale nebolo jej umožnené pred súdom vystúpiť.

Dňa 12. mája 1995 Okresný úrad vyšetrovania Trnava vzniesol obvinenie proti sťažovateľovi za pohrdanie súdom, ktorého sa mal dopustiť 5. decembra 1994 počas prvého hlavného pojednávania na Okresnom súde v Trnave.

² V anglickom texte sa uvádza „Code of Civil Procedure“, teda Občiansky súdny poriadok, čo je zrejma nepresnosť. Pozn. autora.

On 16 May 1995 the Trnava District Court ordered a psychiatric examination of the applicant. The applicant submitted a certificate from a Bulgarian doctor dated 16 June 1995 and refused to be examined by appointed experts in an out-patient department.

On 5 June and 7 July 1995 the applicant sought redress with the Constitutional Court (Ústavný súd) alleging that the criminal proceedings were unfair. On 17 July 1995 he was informed that the Constitutional Court lacks jurisdiction to change or quash the decisions of general courts or to interfere with their jurisdiction...

In the meantime, on 11 July 1995, the Trnava District Court had ordered the applicant to be detained for observation in a mental hospital pursuant to Section 116(2) of the Code of Criminal Procedure. On 12 July 1995 the Trnava Investigation District Office appointed two experts. The applicant received both decisions on 14 July 1995, and on 15 July 1995 he challenged them. On 17 July 1995 the mental hospital summoned him for 20 July 1995.

On 19 July 1995 the applicant was handcuffed and escorted by the police to the mental hospital. No warrant was presented. The applicant was confined in the mental hospital until 18 August 1995. From 11 to 13 August he was granted leave.

On 27 July 1995 the Trnava District Prosecutor rejected the applicant's complaint against the Trnava Investigation District Office's decision of 12 July 1995.

On 28 July 1995 the applicant's wife informed the Prosecutor General (Generálny prokurátor) that on 19 July 1995 the applicant had been confined in the mental hospital although he had appealed against the Trnava District Court's order of 11 July 1995 as well as the Trnava Investigation District Office's order of 12 July 1995. She claimed that her husband's detention in the mental hospital was illegal.

On 17 August 1995 the Bratislava Regional Court dismissed the applicant's complaint against the Trnava District Court's order of 11 July 1995. The decision was not served on the applicant.

By letter of 30 August 1995, served on the applicant's wife on 10 September 1995, the Prosecutor General informed her that her complaint had been referred, for reasons of competence, to the Bratislava Regional Prosecutor (Krajský prokurátor).

The same day, the prosecution for contempt of court was stayed with reference to experts' conclusion that the applicant suffered from a permanent personality disorder which had prevented him from controlling his behaviour before the Trnava District Court during the hearing of 5 December 1994. On 5 September 1995 the applicant lodged a complaint against the decision to stay the proceedings. He challenged the experts' conclusion and claimed damages.

Dňa 16. mája 1995 Okresný súd v Trnave vydal príkaz na vyšetrovanie duševného stavu sťažovateľa. Sťažovateľ predložil potvrdenie vydané bulharským lekárom 16. júna 1995 a odmietol ambulantné vyšetrovanie príbrnými znalcami.

V dňoch 5. a 7. júna 1995 sa sťažovateľ domáhal nápravy na Ústavnom súde SR namietajúc, že trestné konanie bolo nespravodlivé. Dňa 17. júla 1995 mu Ústavný súd SR oznámil, že nemá právomoc meniť ani rušiť rozhodnutia všeobecných súdov alebo zasahovať do ich právomoci...

Medzitým 11. júla 1995 Okresný súd v Trnave nariadil pozorovanie sťažovateľa v psychiatrickej liečebni podľa § 116 ods. 2 Trestného poriadku. Dňa 12. júla 1995 Okresný úrad vyšetrovania Trnava pribral dvoch znalcov. Sťažovateľ prevzal obidve rozhodnutia 14. júla 1995 a 15. júla 1995 ich napadol sťažnosťami. Dňa 17. júla 1995 psychiatrická liečebňa predvolala sťažovateľa na 20. júla 1995.

Dňa 19. júla 1995 bol sťažovateľ spútaný a eskortovaný políciou do psychiatrickej liečebne. Žiadny príkaz na zatknutie nebol predložený. Sťažovateľa umiestnili v psychiatrickej liečebni do 18. augusta 1995. Od 11. do 13. augusta mu bolo poskytnuté voľno.

Dňa 27. júla 1995 okresný prokurátor v Trnave zamietol sťažovateľovu sťažnosť proti rozhodnutiu Okresného úradu vyšetrovania Trnava z 12. júla 1995.

Dňa 28. júla 1995 sťažovateľova manželka oznámila generálnemu prokurátorovi SR, že 19. júla 1995 bol sťažovateľ umiestnený v psychiatrickej liečebni, hoci podal sťažnosť proti uzneseniu Okresného súdu v Trnave z 11. júla 1995, ako aj proti uzneseniu Okresného úradu vyšetrovania Trnava z 12. júla 1995. Tvrdila, že zadržiavanie jej manžela v psychiatrickej liečebni je nezákonné.

Dňa 17. augusta 1995 Krajský súd v Bratislave zamietol sťažovateľovu sťažnosť proti uzneseniu Okresného súdu v Trnave z 11. júla 1995. Rozhodnutie nebolo doručené sťažovateľovi.

Generálny prokurátor SR v liste z 30. augusta 1995, doručenom 10. septembra 1995, oznámil sťažovateľovej manželke, že jej sťažnosť bola z dôvodu príslušnosti postúpená krajskému prokurátorovi v Bratislave.

V ten istý deň bolo trestné stíhanie za pohrdanie súdom zastavené vzhľadom na záver znalcov, že sťažovateľ trpí trvalou poruchou osobnosti, ktorá mu bránila ovládať svoje konanie na Okresnom súde v Trnave počas hlavného pojednávania 5. decembra 1994. Dňa 5. septembra 1995 sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu o zastavení trestného stíhania. Sťažovateľ namietal proti záveru znalcov a žiadal náhradu škôd.

By letter of 21 September 1995 the Bratislava Regional Prosecutor informed the applicant's wife that her complaint had been sent, for reasons of competence, to the Trnava District Prosecutor.

...

COMPLAINTS

The applicant claims that the criminal proceedings leading to his conviction for assault and his detention for observation in the mental hospital were unlawful and violated his human rights. In particular, he claims that he was convicted in his absence. He alleges, in substance, a violation of Article 6 of the Convention. He further claims that his detention for observation in the mental hospital was illegal and arbitrary. In substance, he alleges a violation of Article 5 paras. 1 and 4 of the Convention.

PROCEEDINGS BEFORE THE COMMISSION

The application was introduced on 27 September 1993 and registered on 4 July 1994.

...

THE LAW

1. The applicant alleges that he was convicted in his absence. In substance, he alleges a violation of Article 6 of the Convention which, insofar as relevant, reads as follows:

“1. In the determination of... any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing... by an independent and impartial tribunal established by law...”

...

3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:

...

c. to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing...;

...”

...

V liste z 21. septembra 1995 krajský prokurátor v Bratislave oznámil manželke sťažovateľa, že jej sťažnosť bola z dôvodu príslušnosti zaslaná okresnému prokurátorovi v Trnave.

...

SŤAŽNOSTI

Sťažovateľ tvrdí, že trestné konanie vedúce k jeho odsúdeniu za ublíženie na zdraví a jeho umiestnenie v psychiatrickej liečebni na pozorovanie boli nezákonné a porušili jeho ľudské práva. Sťažovateľ najmä tvrdí, že bol odsúdený v neprítomnosti. V podstate namieta porušenie článku 6 Dohovoru. Ďalej tvrdí, že jeho umiestnenie v psychiatrickej liečebni na pozorovanie bolo nezákonné a svojvoľné. V podstate namieta porušenie článku 5 ods. 1 a 4 Dohovoru.

KONANIE PRED KOMISIOU

Sťažnosť bola podaná 27. septembra 1993 a zaregistrovaná 4. júla 1994.

...

PRÁVO

1. Sťažovateľ tvrdí, že bol odsúdený v neprítomnosti. V podstate namieta porušenie článku 6 Dohovoru³, ktorý, pokiaľ ide o jeho príslušnú časť, znie:

„1. Pri rozhodovaní o... akomkoľvek trestnom obvinení je každý oprávnený na spravodlivé a verejné prejednanie... nezávislým a nestranným tribunálom zriadeným zákonom.“

...

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

...

c) obhajovať sa sám alebo prostredníctvom právnej pomoci podľa vlastného výberu...;

...”

...

³ Ide o doslovný preklad anglického textu článku 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vrátane jeho protokolov bol vyhlásený oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. Článok 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru v Zbierke zákonov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky znie:

„3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

...”

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu...”

The Government submit that all requirements contained in Article 6 of the Convention have been complied with.

...

The Commission recalls that the guarantees contained in paragraph 3 of Article 6 of the Convention constitute elements, amongst others, of the general notion of a fair trial (see *Goddi v. Italy* judgment of 9 April 1984, Series A no. 76, p. 11, para. 28). In the circumstances of the present case, the Commission, whilst also having regard to those guarantees, considers that it should examine the applicant's complaint under paragraph 1 of Article 6 of the Convention which provides that everyone is entitled to a fair hearing.

Vláda uvádza, že všetky požiadavky obsiahnuté v článku 6 Dohovoru boli dodržané.⁴

...

Komisia pripomína, že záruky obsiahnuté v článku 6 ods. 3 Dohovoru predstavujú prvky okrem iného všeobecného pojmu spravodlivý proces (pozri rozsudok vo veci *Goddi v. Taliansko* z 9. apríla 1984, Série A, č. 76, str. 11, ods. 28). Za daných okolností je Komisia toho názoru, berúc do úvahy aj tieto záruky, že by mala preskúmať sťažovateľovu sťažnosť podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, ktorý ustanovuje, že každý je oprávnený na spravodlivé prejednanie veci.

⁴ Podľa vlády mal sťažovateľ možnosť obhajovať sa tak na hlavnom pojednávaní na Okresnom súde v Trnave, ako aj na verejnom zasadnutí Krajského súdu v Bratislave. Tohto práva sa však sťažovateľ zbavil sám, a to tým, že neprimerane rušil priebeh súdneho konania. Podľa vlády bol sťažovateľ z pojednávacej siene vykázaný v súlade so zákonom. Sťažovateľ mal rovnako možnosť vrátiť sa späť do pojednávacej siene, ale tohto práva sa zbavil tým, že odišiel z budovy súdu, hoci ho nikto nenútil. Takto sťažovateľ postupoval v konaní na Okresnom súde v Trnave aj na Krajskom súde v Bratislave. Vláda zdôraznila, že za takýchto okolností nebolo možné vyzvať sťažovateľa, aby sa pred skončením hlavného pojednávania na Okresnom súde v Trnave a verejného zasadnutia na Krajskom súde v Bratislave vrátil späť do pojednávacej siene. Pokiaľ ide o otázku, či bol sťažovateľ poučený o tom, že „je vykázaný na čas nevyhnutne potrebný“ a že ho vyzvú, aby sa pred skončením pojednávania vrátil späť, vláda uviedla, že tak zo zápisnice o hlavnom pojednávaní na Okresnom súde v Trnave, ako aj zo zápisnice o verejnom zasadnutí na Krajskom súde v Bratislave jasne vyplýva, že sudca vykázal sťažovateľa podľa § 204 Trestného poriadku. To znamená, že sťažovateľa poučil o tom, že ho vykazuje len na čas nevyhnutne potrebný a že prístup do pojednávacej siene mu znovu povolí, ak nebude rušiť poriadok. To, že v zápisniciach nie je výslovne uvedené takéto poučenie, je podľa vlády len a len dôsledkom technického spôsobu vedenia pojednávania. Podľa vlády sudca do zápisnice nadiktuje len to, podľa akého ustanovenia procesný úkon uskutočňuje, bez toho, aby nadiktoval aj všetky práva a povinnosti vyplývajúce z tohto procesného úkonu. O týchto právach a povinnostiach sa obžalovaný poučí ústne citáciou a vysvetlením príslušného ustanovenia zákona. Takáto poučovacia povinnosť vyplýva podľa vlády sudcovi priamo z § 33 ods. 3 Trestného poriadku. K právu osobnej obhajoby vláda uviedla, že toto právo, tak ako iné ľudské práva zarúčené Ústavou SR či Dohovorom, nie je absolútne a bezbrehé, čo znamená, že ho možno obmedziť. Podľa článku 13 ods. 2 Ústavy SR „medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto Ústavou len zákonom“. Podľa vlády je práve Trestný poriadok tým zákonom, ktorý v § 204 upravuje medze práva na osobnú obhajobu tým, že umožňuje sudcovi po predchádzajúcej výstraha vykazať z pojednávacej siene obžalovaného, ktorý ruší poriadok.

Vláda ďalej uviedla, že sťažovateľ nevyužil ani právo zvoliť si obhajcu. Toto právo nakoniec nevyužili ani iné osoby uvedené v § 37 ods. 1 Trestného poriadku. Sťažovateľ si neuplatnil ani nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu. Inštitút nutnej obhajoby v prípade sťažovateľa neprichádzal do úvahy, pretože sa nesplnili zákonné predpoklady. Vláda zdôraznila, že sťažovateľ bol o všetkých právach súvisiacich s obhajobou poučený.

Vláda ďalej uviedla, že napriek tomu, že časť súdneho pojednávania na Okresnom súde v Trnave a na Krajskom súde v Bratislave prebiehala v neprítomnosti sťažovateľa, čo si sťažovateľ zapríčinil sám svojím správaním, konanie na uvedených súdoch splňalo kritériá požadované článkom 6 ods. 1 Dohovoru. Vláda zdôraznila, že Okresný súd v Trnave aj Krajský súd v Bratislave boli povinné vyhodnotiť aj okolnosti svedčiace v prospech sťažovateľa. Okresný súd v Trnave po tom, ako bol sťažovateľ vykázaný z pojednávacej siene, prečítal výpoveď sťažovateľa z 30. mája 1994, oboznámil sa s príslušnými podaniami obžalovaného a vypočul svedkov a poškodenú pani D. Aj senát Krajského súdu v Bratislave sa podľa vlády zaoberal všetkými tvrdeniami sťažovateľa obsiahnutými v jeho odvolaní.

Sťažovateľ vyslovil nesúhlas so stanoviskom vlády. Okrem iného uviedol, že neverí slovenským právnikom, a preto sa rozhodol obhajovať osobne. V konaní na Okresnom súde v Trnave sťažovateľ údajne nebol poučený, že pred skončením pojednávania ho vyzvú, aby sa vrátil späť do pojednávacej siene.

Pokiaľ išlo o verejné zasadnutie na Krajskom súde v Bratislave, sťažovateľ potvrdil, že odmietol vstúpiť do pojednávacej siene ako obžalovaný. Sťažovateľ ďalej uviedol, že ho neupozornili na dôsledky jeho nevhodného správania a že rovnako ako na hlavnom pojednávaní na Okresnom súde v Trnave ho nepoučili o možnosti vrátiť sa späť do pojednávacej siene. Sťažovateľ tvrdil, že čakal pred súdnou budovou až do konca verejného zasadnutia. Keď sa zasadnutie skončilo, nikto ho nevyzval, aby sa vrátil späť. Sťažovateľ ďalej uviedol, že po tom, čo zo súdnej budovy vyšla jeho manželka a bulharský radca, spoločne odišli. Sťažovateľ rovnako dodal, že krajský súd nedovolil jeho manželke vypovedať, hoci o to dvakrát žiadala. Pozn. autora.

The basic question which arises in the present case is whether the right thus guaranteed was respected in a case where an accused, who had attended the proceedings without legal representation, was removed from the court room because of his misbehaviour and the proceedings then continued in his absence.

The Commission recalls that the object and purpose of Article 6 para. 1 of the Convention taken as a whole and the concept of a fair trial make it clear that the accused must be entitled to take part in the hearing of his case and that the Contracting States must exercise diligence in order to ensure that the rights guaranteed by this provision are enjoyed in an effective-manner (see Eur. Court HR, *Colozza v. Italy* judgment of 12 February 1985, Series A no. 89, p. 14, paras. 27-28). On the other hand, the accused who lawfully elects to defend himself in person, having thus deliberately waived his right to be assisted by a lawyer, is also under a duty to show diligence (see Eur. Court HR, *Melin v. France* judgment of 22 June 1993, Series A no. 261-A, p. 12, para. 25).

In the present case, the applicant attended the first and second instance proceedings but, as he disturbed them in an unacceptable manner, he had to be removed from the court building and the court room (not the court building as the applicant submits) respectively pursuant to Section 204 of the Code of Criminal Procedure.

The applicant does not contest his misbehaviour, claiming that he acted against the conduct of the proceedings by the Slovak courts that he considered unfair. He argues that neither the judge at the Trnava District Court nor the presiding judge at the Bratislava Regional Court instructed him that after his removal he would be called back to the court room.

The Commission notes that the court record of the Trnava District Court states that the judge warned the applicant that he could be removed from the court room pursuant to Section 204 of the Code of Criminal Procedure and that the main hearing could continue in his absence. The court record of the Bratislava Regional Court does not contain such a warning, but the Commission considers that the applicant must have been familiar with the consequences of his misbehaviour as it was already his second removal under the same provision of the Code of Criminal Procedure.

The Commission further considers that even though the court records of the Trnava District Court and the Bratislava Regional Court do not contain the wording of the instruction that after having been removed, the applicant would be called back to the court room before the end of the hearing, the examination of the court records leaves no doubt that the applicant's removals were ordered on the basis of Section 204 of the Code of Criminal Procedure which clearly indicates that the removal of the accused from the court room can be ordered only for such period as is absolutely necessary and that after the accused is allowed to re-enter the court room, he shall be informed of the substance of the proceedings held in his absence in order to make his comments. The Commission considers that

Základná otázka, ktorá vzniká v tomto prípade, je, či takto zaručené právo sa rešpektovalo v prípade, keď obžalovaný, ktorý sa zúčastnil na konaní bez právneho zastúpenia, bol vykázaný z pojednávacej siene pre nepríslušné správanie a keď konanie potom pokračovalo v jeho neprítomnosti.

Komisia pripomína, že z cieľa a účelu článku 6 ods. 1 Dohovoru braného ako celok a z poňatia spravodlivého súdneho procesu je zrejmé, že obžalovaný musí mať právo zúčastniť sa na prejednaní jeho prípadu a že zmluvné štáty musia prejavovať usilovnosť, aby zabezpečili, že sa práva zaručené týmto ustanovením využívajú účinným spôsobom (pozri rozsudok ESĽP vo veci *Colozza v. Taliansko* z 12. februára 1985, Séria A, č. 89, str. 14, ods. 27-28). Na druhej strane obžalovaný, ktorý si v súlade so zákonom vyberie, že sa bude obhajovať sám, a tak sa úmyselne vzdá svojho práva na pomoc právnikovi, má taktiež povinnosť preukázať usilovnosť (pozri rozsudok ESĽP vo veci *Melin v. Francúzsko* z 22. júna 1993, Séria A, č. 261-A, str. 12, ods. 25).

V tomto prípade sa sťažovateľ zúčastnil na prvostupňovom aj druhostupňovom konaní, ale keďže ich rušil neprijateľným spôsobom, musel byť vykázaný z budovy súdu, resp. z pojednávacej siene (nie z budovy súdu, ako uvádza sťažovateľ) podľa § 204 Trestného poriadku.

Sťažovateľ nepopiera svoje zlé správanie a tvrdí, že tak konal proti priebehu konania pred slovenskými súdmi, ktoré považoval za nespravodlivé. Uvádza, že ani samosudca na Okresnom súde v Trnave, ani predseda senátu na Krajskom súde v Bratislave ho nepoučili, že po vykázaní ho vyzvú, aby sa vrátil späť do pojednávacej siene.

Komisia uvádza, že zo zápisnice o hlavnom pojednávaní Okresného súdu v Trnave vyplýva, že sudca upozornil sťažovateľa, že môže byť vykázaný z pojednávacej siene podľa § 204 Trestného poriadku a že hlavné pojednávanie môže pokračovať v jeho neprítomnosti. Zápisnica o verejnom zasadnutí Krajského súdu v Bratislave neobsahuje takéto upozornenie, ale Komisia je toho názoru, že sťažovateľ si musel byť vedomý dôsledkov svojho zlého správania, keďže išlo už o jeho druhé vykázanie podľa rovnakého ustanovenia Trestného poriadku.

Komisia je ďalej toho názoru, že aj keď zápisnice z Okresného súdu v Trnave a Krajského súdu v Bratislave neobsahujú znenie poučenia, že po vykázaní sťažovateľa vyzvú, aby sa vrátil pred skončením pojednávania do pojednávacej siene, preskúmanie súdnych zápisníc nevyvoláva žiadne pochybnosti o tom, že vykázania sťažovateľa boli nariadené na základe § 204 Trestného poriadku, ktorý jasne uvádza, že obžalovaného možno vykázať z pojednávacej siene len na čas nevyhnutne potrebný a že po tom, čo mu je povolené znovu sa vrátiť do pojednávacej siene, musí mu byť oznámený podstatný obsah pojednávania konaného v jeho neprítomnosti, aby sa k nemu mohol vyjadriť. Komisia je preto toho názoru, že sťažovateľ mohol predvídať, že vykázania mali dočasný charakter a že ho vyzvú na návrat do

the applicant could, therefore, foresee that the removals had a temporary character and that he would be called to return to the court room. However, the Commission observes that the applicant deprived himself of his right to re-enter the court room of the Trnava District Court because after he had been removed from the court building, he left the court premises of his own will. He behaved in the same manner before the Bratislava Regional Court when after his removal from the court room he voluntarily left the court building. The applicant's submission that he was waiting after his removal from the hearing at the Bratislava Regional Court before the court building until the end of the hearing, has not been proved in any way.

The Commission finally notes that notwithstanding the applicant's absence from the hearings held before the national courts, it cannot be said that the criminal proceedings brought against him did not satisfy the requirements of Article 6 para. 1 of the Convention. The Commission observes that from the judgments of both courts dealing with the applicant's case it appears that the courts assessed the evidence produced before them basing their judgments on the applicant's statement in the preliminary proceedings, on the evidence of Mrs D. on the statement of Mrs T. according to which on 16 February 1994 the applicant had repeatedly hit Mrs D. on that of Mr H. who accompanied Mrs D. to the hospital, and on the medical certificates about Mrs D.'s injuries from 16 February 1994.

In these circumstances, the Commission considers that the fact that after the applicant's removals Gls from both courts the criminal proceedings were held in his absence „it not make the proceedings unfair and did not violate the applicant's rights of defence within the meaning of Article 6 of the Convention.

It follows that this part of the application must be declared inadmissible as being manifestly ill-founded within the meaning of Article 27 para. 2 of the Convention.

2. The applicant claims that his detention in the mental hospital was illegal and arbitrary. In substance, he alleges a violation of Article 5 paras. 1 and 4 of the Convention which read as follows:

pojednávacej siene. Komisia však zisťuje, že sťažovateľ sa sám zbavil svojho práva vrátiť sa do pojednávacej siene Okresného súdu v Trnave, pretože po tom, čo bol vykázaný z budovy súdu, opustil priestory súdu z vlastnej vôle. Rovnako sa správal aj na Krajskom súde v Bratislave, keď po vykázaní z pojednávacej siene dobrovoľne opustil budovu súdu. Sťažovateľovo tvrdenie, že po vykázaní z pojednávania na Krajskom súde v Bratislave čakal pred budovou súdu až do skončenia pojednávania, nebolo v žiadnom prípade preukázané.

Komisia nakoniec uvádza, že bez ohľadu na sťažovateľovu neprítomnosť na pojednávaniach konaných na vnútroštátnych súdoch nemožno povedať, že trestné konanie vedené proti nemu nespĺňalo požiadavky uvedené v článku 6 ods. 1 Dohovoru. Komisia zisťuje, že z rozsudkov obidvoch súdov prejednávajúcich sťažovateľov prípad vyplýva, že súdy vyhodnotili predložené dôkazy a vo svojich rozsudkoch vychádzali zo sťažovateľovej výpovede z prípravného konania, z výpovede pani D., z výpovede pani T., podľa ktorej sťažovateľ 16. februára 1994 opakovane udrel pani D., z výpovede pána H., ktorý sprevádzal pani D. do nemocnice, a z lekárskej správy zo 16. februára 1994 o zraneniach pani D.

Za týchto okolností sa Komisia domnieva, že skutočnosť, že po vykázaní sťažovateľa z obidvoch súdov sa trestné konanie konalo v jeho neprítomnosti, nerobí konanie nespravodlivým a neporušuje sťažovateľove práva na obhajobu v zmysle článku 6 Dohovoru.

Z toho vyplýva, že táto časť sťažnosti musí byť vyhlásená za neprijateľnú, keďže je v zmysle článku 27 ods. 2 Dohovoru zjavne neodôvodnená.

2. Sťažovateľ tvrdí, že jeho umiestnenie v psychiatrickej liečebni bolo nezákonné a svojvoľné. V podstate tvrdí, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 1 a 4 Dohovoru⁵, ktorý znie:

⁵ Ide o doslovný preklad anglického textu článku 5 ods. 1 písm. e) a ods. 4 Dohovoru. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vrátane jeho protokolov bol vyhlásený oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. Článok 5 ods. 1 písm. e) a ods. 4 Dohovoru v Zbierke zákonov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky znejú:

„1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

...
e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

...
4. Každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadiť prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.“

“1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:

...

e. the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;

...

4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.”

The Government object that the applicant did not exhaust all domestic remedies. He could, under Section 167 of the Code of Criminal Procedure, have submitted a petition to a public prosecutor immediately after his detention for observation in the mental hospital, seeking a remedy for any wrong procedure that may have occurred. The public prosecutor would have applied the procedure laid down in Section 25(2) of the Public Prosecutors Act No. 60/1965. In the Government's view, there is no doubt that the public prosecutor would have ordered the release of the applicant from the mental hospital as the latter had been placed there prior to an effective judicial decision. Moreover, such order would have entitled the applicant to recover damages. The Government note that the public prosecutor could consider this matter even now. Accordingly, the applicant still has a chance to lodge such a petition which may have a significant impact on the recovery of damages.

...

The Government further submit that the applicant could, and still can, file a “podnet” with the Constitutional Court under Article 130 para. 3 of the Constitution and claim that his constitutional right was breached as he was deprived of personal liberty guaranteed by Article 17 paras. 1 and 7 of the Constitution and Article 5 para. 1 of the Convention, and ask for an urgent review of the lawfulness of his deprivation of liberty invoking Article 5 para. 4 of the Convention. A decision of the Constitutional Court that the applicant's personal liberty has been violated would result in his release from the mental hospital and would give rise to a right to recover damages. In this regard, the Government refer to the Constitutional Court's judgment upon the “podnet” filed by a patient confined in a mental establishment without his consent. He challenged a violation of Article 17 para. 6 of the Constitution seeking a decision of the Constitutional Court ordering his release. The Constitutional Court, having considered the matter in the light of Article 5 para. 4 of the Convention, ordered the petitioner's release (cf. No. I ÚS 79/93, judgment of 15 September 1993). The Government consider that this case-law of the Constitutional Court is *mutatis mutandis* applicable in the present case.

„1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikto nesmie byť pozbavený slobody okrem nasledujúcich prípadov a v súlade s postupom ustanoveným zákonom:

...

e) zákonného zadržania osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivých chorôb, osôb nepríčetných, alkoholikov alebo narkomanov, alebo tulákov;

...

4. Každý, kto je pozbavený slobody zatknutím alebo zadrжанím, má právo na konanie, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti jeho uväznenia a v ktorom sa nariadi jeho prepustenie, ak uväznenie nie je zákonné.“

Vláda namieta, že sťažovateľ nevyčerpal všetky vnútroštátne právne prostriedky nápravy. Sťažovateľ mohol podľa § 167 Trestného poriadku podať žiadosť prokurátorovi okamžite po svojom umiestnení v psychiatrickej liečebni na pozorovanie a domáhať sa odstránenia závad v postupe, ku ktorým mohlo dôjsť. Prokurátor by použil postup uvedený v § 25 ods. 2 zákona č. 60/1965 Zb. o prokuratúre. Podľa názoru vlády niet pochybností o tom, že prokurátor by nariadil prepustenie sťažovateľa z psychiatrickej liečebne, keďže v nej bol umiestnený pred nadobudnutím právoplatnosti súdneho rozhodnutia. Navyše takéto rozhodnutie by oprávňovalo sťažovateľa na náhradu škôd. Vláda uvádza, že prokurátor by sa mohol zaoberať týmto prípadom dokonca aj teraz. Sťažovateľ má preto stále možnosť podať takúto žiadosť, ktorá môže mať významný vplyv na náhradu škôd.

...

Vláda ďalej uvádza, že sťažovateľ mohol a stále môže podať podnet na Ústavný súd SR podľa článku 130 ods. 3 Ústavy SR a tvrdiť, že došlo k porušeniu jeho ústavného práva, keďže bol pozbavený osobnej slobody zaručenej článkom 17 ods. 1 a 7 Ústavy SR a článkom 5 ods. 1 Dohovoru, a žiadať o urýchlené preskúmanie zákonnosti pozbavenia jeho slobody podľa článku 5 ods. 4 Dohovoru. Rozhodnutie Ústavného súdu SR, že došlo k porušeniu sťažovateľovho práva na osobnú slobodu, by viedlo k jeho prepusteniu z psychiatrickej liečebne a k vzniku práva na náhradu škôd. V tejto súvislosti vláda odkazuje na rozsudok Ústavného súdu SR vydaný na základe podnetu podaného pacientom umiestneného v psychiatrickom zariadení bez jeho súhlasu. Pacient namietal porušenie článku 17 ods. 6 Ústavy SR a domáhal sa rozhodnutia Ústavného súdu SR nariaďujúceho jeho prepustenie. Ústavný súd SR po posúdení záležitosti vo svetle článku 5 ods. 4 Dohovoru nariadil prepustenie podnecovateľa (sp. zn. I ÚS 79/93, rozsudok z 15. septembra 1993). Vláda je toho názoru, že tento rozsudok Ústavného súdu SR je *mutatis mutandis* aplikovateľný v tomto prípade.

The Government submit that in such a situation the Constitutional Court deals with the “podnet” outside the usual order of cases within the meaning of Section 26 of Constitutional Court Act No. 38/1993 inviting the parties to submit, within three days, their written observations. They refer to the above-mentioned judgment of the Constitutional Court where the Court applied these proceedings and decided fifteen days after its preliminary discussion on the case.

...

The Government, referring to the case of De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium I Eur. Court HR.; judgment of 10 March 1972, Series A no. 12), note that the decision on detention for observation of the applicant in the mental hospital was ordered by the court in conformity with the requirements under Article 5 para. 4 of the Convention. They point out that the detention for observation is, in any event, limited to two months according to Section 117 of the Code of Criminal Procedure...

With regard to the absence of a representative for the applicant during his detention for observation in the mental hospital, the Government submit that under Section 36(1)(a) of the Code of Criminal Procedure, any person who has been detained for observation has the right to be represented from the moment of his placement in the mental hospital regardless of whether that person agreed with the legal representation or not. The

Vláda uvádza, že v takejto situácii sa Ústavný súd SR zaoberá podnetom mimo bežného poradia prípadov podľa § 26 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, pričom vyzve strany, aby mu v trojdňovej lehote predložili písomné vyjadrenia. Vláda odkazuje na citovaný rozsudok Ústavného súdu SR, keď súd takto postupoval a rozhodol do pätnástich dní po predbežnom prerokovaní prípadu.⁶

...

Vláda odkazujúc na prípad De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko (rozsudok EŠLP z 10. marca 1972, Série A, č. 12), uvádza, že rozhodnutie o umiestnení sťažovateľa v psychiatrickej liečebni na pozorovanie nariadil súd v súlade s požiadavkami článku 5 ods. 4 Dohovoru. Vláda zdôrazňuje, že zadržanie na účel pozorovania je v každom prípade obmedzené na dva mesiace podľa § 117 Trestného poriadku...

Pokiaľ ide o absenciu právneho zástupcu sťažovateľa počas jeho zadržania na pozorovanie v psychiatrickej liečebni, vláda uvádza, že podľa § 36 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku každá osoba, ktorá bola zadržaná na pozorovanie, má právo byť zastúpená od okamihu umiestnenia v psychiatrickej liečebni bez ohľadu na to, či súhlasí s právnym zastúpením alebo nie. Vláda zdôrazňuje, že obhajca v rámci nutnej obhajoby ustanovený nebol,

⁶ Zhreutie postoja vlády SR, ako ho urobila Komisia, nie je presné. Vláda vo svojom stanovisku uvádza:

„Zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len “zákon č. 38/1993 Z. z.”) nekonkretizuje lehotu, v ktorej má Ústavný súd SR rozhodnúť o podnete namietajúcom porušenie práva na osobnú slobodu. Z článku 5 ods. 4 Dohovoru však jasne vyplýva, že Ústavný súd SR je povinný rozhodnúť urýchlene. Ako dôkaz toho, že Ústavný súd SR by rešpektoval lehotu uvedenú v článku 5 ods. 4 Dohovoru, vláda SR uvádza nasledovne:

1. § 26 zákona č. 38/1993 Z. z. **umožňuje sudcovi, aby sa zaoberal došlým podnetom aj mimo poradia, a to vtedy, ak vec považuje za naliehavú.** § 26 totiž uvádza: „Pri prerokúvaní návrhov sa Ústavný súd nemusí riadiť poradím v akom mu došli, ak vec, ktorej sa niektorý návrh týka, považuje za naliehavú.“

2. K tomu, aby došlo k urýchlenému rozhodnutiu, smerujú aj také procesné úkony sudcu, akými sú napr.

a) **skrátenie lehoty** obvykle určenej účastníkom konania na splnenie výzvy Ústavného súdu SR. O tom svedčí už citovaný rozsudok Ústavného súdu SR, z ktorého vyplýva, že Ústavný súd SR určil účastníkom konania len trojdňovú lehotu, pričom takýto postup Ústavný súd SR odôvodnil nasledovne: „Trojdňová lehota je kratšia, než sa účastníkom konania obvykle určuje na splnenie výzvy Ústavného súdu Slovenskej republiky. Krátku lehotu určil Ústavný súd Slovenskej republiky s prihliadnutím na závažnosť práva, ktorého porušovanie sa v podnete namietalo, ako aj s prihliadnutím na lehoty, ktoré v záujme ochrany tohto práva Ústava Slovenskej republiky v čl. 17 ods. 6 určuje iným subjektom.“

...

3. Nakoniec o tom, že Ústavný súd SR by rozhodol urýchlene, svedčí aj časový priebeh konania o už uvedenom podnete p. Ľubomíra Kolesára, ktoré prebehlo v nasledovných časových etapách:

Dňa 31. augusta 1993 Ústavný súd SR podnet po predbežnom prerokovaní prijal.

Dňa 15. septembra 1993 Ústavný súd SR rozhodol o podnete.

Vláda SR vzhľadom na uvedené uvádza, že **niet pochýb o tom, že Ústavný súd SR by svoje rozhodnutie vydal „urýchlene“ v zmysle článku 5 ods. 4 Dohovoru.** Pozn. autora.

Government stress that no mandatory counsel was appointed, but state that if the applicant had insisted, he could have been represented by counsel of his choice. With regard to his assets, he was very likely to obtain free legal aid. They add that the applicant neither objected to the absence of mandatory counsel nor did he request one of his choice.

The absence of legal representation by counsel does not, in the Government's view, constitute a violation of Article 5 para. 1 of the Convention. The Government presume that compliance with the procedural and material requirements of an order of detention, i. e. with the condition of "lawful" order of detention „in conformity with the procedure set by law“, refers only to the proceedings or decision by which an individual will be deprived of his liberty. The Government consider that this provision refers to the restriction of personal liberty and not to its enforcement. The Government emphasise that the duty to appoint counsel for the applicant arose at the moment of his placement in the mental hospital. Prior to that moment there were no statutory grounds for a mandatory counsel.

The Government add that the applicant could have had counsel appointed. He had been informed about his right to legal assistance on 12 May 1995 when he was charged with contempt of court, but he did not exercise this right until 19 July 1995 when he was detained for observation in the mental hospital.

...

(i) As to the applicant's complaints under Article 5 para. 1 of the Convention, the Commission recalls that under Article 26 of the Convention normal recourse should be had by an applicant to remedies which are available and sufficient to afford redress in respect of the breaches alleged. Furthermore, it is incumbent on the Government claiming non-exhaustion to show that the remedy was an effective one available in theory and in practice at the relevant time, that is to say, that it was accessible, was one which was capable of providing redress in respect of the applicant's complaints and offered reasonable prospects of success (see Eur. Court HR, *Akdivar and Others v. Turkey* judgment of 16 September 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996- IV, p. 1211, paras; 66 and 68).

...

As regards the "podnet", the Commission notes that, according to the Government, this remedy could give rise to a declaration of unlawfulness of the applicant's detention, could have led to his release from the mental hospital and could lead to an award of damages in respect of a violation of Article 17 of the Constitution, which guarantees the personal liberty, or Article 5 para. 1(e) of the Convention, which is directly applicable in Slovak law. The Commission further notes that the Constitutional Court's case-law referred to by the Government (No. I US 79/93, judgment of 15 September 1993) shows that the Constitutional Court has the competence to order the release of a patient confined in a mental establishment without his consent.

ale uvádza, že ak by sťažovateľ na tom trval, mohol ho zastupovať obhajca podľa vlastného výberu. Vzhľadom na majetkové pomery sťažovateľa bolo dosť pravdepodobné, že mohol získať aj bezplatnú obhajobu. Vláda dodáva, že sťažovateľ ani nenamietal proti absencii nutnej obhajoby, ani nežiadal o ustanovenie obhajcu podľa vlastného výberu.

Podľa názoru vlády absencia právneho zastúpenia obhajcom nezakladá porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru. Vláda sa domnieva, že dodržanie procesných a materiálnych požiadaviek nariadenia detencie, t. j. podmienky „zákonného“ nariadenia detencie „v súlade s postupom ustanoveným zákonom“, sa vzťahuje len na konanie alebo na rozhodnutie, ktorým sa jednotlivec zbavuje slobody. Vláda je toho názoru, že toto ustanovenie sa vzťahuje na obmedzenie osobnej slobody, a nie na výkon tohto obmedzenia. Vláda zdôrazňuje, že povinnosť ustanoviť sťažovateľovi obhajcu vznikla až v okamihu jeho umiestnenia v psychiatrickej liečebni. Dovtedy neexistovali zákonné dôvody nutnej obhajoby.

Vláda dopĺňa, že sťažovateľ mohol mať ustanoveného obhajcu. O práve na obhajobu bol informovaný 12. mája 1995, keď bol obvinený z pohrdania súdom, ale toto právo nevyužil do 19. júla 1995, keď bol umiestnený v psychiatrickej liečebni na pozorovanie.

...

(i) Pokiaľ ide o sťažovateľovu sťažnosť podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru, Komisia pripomína, že podľa článku 26 Dohovoru by mal sťažovateľ bežne využiť právne prostriedky nápravy, ktoré sú dostupné a dostatočne poskytujú nápravu vo vzťahu k namietaným porušeniam. Vláda namietajúca nevyčerpanie týchto prostriedkov musí ďalej preukázať, že právny prostriedok nápravy bol v danom čase účinný a dostupný v teórii a v praxi, teda že právny prostriedok nápravy bol prístupný, spôsobilý poskytnúť nápravu vo vzťahu k sťažovateľovým sťažnostiam a ponúknuť rozumnú perspektívu úspechu (pozri rozsudok ESEP vo veci *Akdivar* a iní v. Turecko zo 16. septembra 1996, Správy o rozsudkoch a rozhodnutiach 1996-IV, str. 1211, ods. 66 a 68).

...

Pokiaľ ide o „podnet“, Komisia uvádza, že podľa vlády tento právny prostriedok nápravy by mohol viesť k vyhláseniu nezákonnosti sťažovateľovho zadržania, k jeho prepusteniu z psychiatrickej liečebne a k rozhodnutiu o náhrade škôd, pokiaľ ide o porušenie článku 17 Ústavy SR, ktorý zaručuje osobnú slobodu, alebo článku 5 ods. 1 písm. e) Dohovoru, ktorý je priamo aplikovateľný v slovenskom práve. Komisia ďalej uvádza, že rozhodovacia prax Ústavného súdu SR, na ktorú poukázala vláda (sp. zn. I ÚS 79/93, rozsudok z 15. septembra 1993), ukazuje, že Ústavný súd SR má oprávnenie nariadiť prepustenie pacienta umiestneného v psychiatrickom zariadení bez jeho súhlasu.

In the present case, the applicant was detained in the mental hospital for observation of his mental health. It is true that during his stay in the hospital, a mandatory counsel was not appointed to him notwithstanding that this was required by the Code of Criminal Procedure. However, the Commission observes that the applicant's wife accompanied him throughout the criminal proceedings and acted on his behalf after he had been detained in the mental hospital. The Commission considers that she could have appealed to the Constitutional Court and that this appeal could have led to the applicant's release.

The Commission notes that the Government did not specify the period of time within which the Constitutional Court would deal with the applicant's potential "podnet". However, having regard to the Government's submission that in urgent situations, as in the abovementioned judgment where the Constitutional Court decided fifteen days after its preliminary discussion of the case, the Court deals with the "podnet" outside the usual order of cases, and to the fact that the applicant has not pursued this remedy in order to clarify the position, the Commission considers that it cannot be considered that the Constitutional Court would not have provided the applicant with a decision within a reasonable time.

The Commission concludes, therefore, that the applicant has not exhausted the remedies available to him under Slovak law in this regard. Moreover, the examination of the case does not disclose the existence of any special circumstance which might have absolved the applicant, according to the generally recognised rules of international law, from exhausting the domestic remedies at his disposal.

It follows that the applicant has not exhausted the remedies available to him under Slovak law and that this part of the application must be rejected under Article 27 para. 3 of the Convention.

(ii) In so far as Article 5 para. 4 of the Convention is concerned, the Commission recalls that in matters of deprivation of liberty this provision requires a control procedure which has "a judicial character and gives to the individual concerned guarantees appropriate to the kind of deprivation of liberty in question; in order to determine whether a proceeding provides adequate guarantees, regard must be had to the particular nature of the circumstances in which such proceedings take place" (see *Eur. Court HR, Winterwerp v. the Netherlands* judgment of 24 October 1979, Series A no. 33, p. 23, para. 57 with reference to above-mentioned *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* judgment, pp. 41-42, paras. 76 in fine and 78; *Wassink v. Netherlands* judgment of 27 September 1990, Series A no. 185-A, p. 13, para. 30 with further reference).

In the present case the question arises as to whether the proceedings before the public prosecutor upon a petition under Section 167 of the Code of Criminal Procedure in compliance with Section 25(2) of the Public

V tomto prípade bol sťažovateľ umiestnený v psychiatrickej liečebni na pozorovanie jeho duševného stavu. Je pravda, že počas jeho pobytu v liečebni mu nebol ustanovený obhajca v rámci nutnej obhajoby bez ohľadu na to, že to vyžadoval Trestný poriadok. Komisia však zisťuje, že sťažovateľova manželka sa zúčastňovala na trestnom konaní a konala v jeho mene po tom, čo bol umiestnený v psychiatrickej liečebni. Komisia je toho názoru, že sa mohla obrátiť na Ústavný súd SR a že takýto postup mohol viesť k prepusteniu sťažovateľa.

Komisia uvádza, že vláda nešpecifikovala časové obdobie, v rámci ktorého by sa Ústavný súd SR zaoberal prípadným podnetom sťažovateľa. Berúc však do úvahy tvrdenia vlády, že v naliehavých situáciách, ako to bolo v citovanom rozsudku, keď Ústavný súd SR rozhodol do pätnástich dní po predbežnom prerokovaní prípadu, sa súd zaoberá podnetom mimo bežného poradia prípadov, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ nevyužil tento právny prostriedok nápravy, aby sa rozhodlo o jeho postavení, je Komisia toho názoru, že nemožno usudzovať, že by Ústavný súd SR nerozhodol o sťažovateľovi v primeranom čase.

Komisia preto uzatvára, že sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky nápravy dostupné podľa slovenského práva. Navyše, prešetrenie prípadu neodhalilo existenciu osobitných okolností, ktoré by mohli v súlade so všeobecne uznávanými pravidlami medzinárodného práva oslobodiť sťažovateľa od vyčerpania vnútroštátnych právnych prostriedkov nápravy, ktoré mal k dispozícii.

Z toho vyplýva, že sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky nápravy, ktoré mu poskytovalo slovenské právo, a že táto časť sťažnosti sa musí odmietnuť podľa článku 27 ods. 3 Dohovoru.

(ii) Pokiaľ ide o článok 5 ods. 4 Dohovoru, Komisia pripomína, že v prípadoch pozbavenia slobody toto ustanovenie vyžaduje kontrolnú procedúru, ktorá má „súdny charakter a poskytuje príslušnej osobe záruky primerané druhu predmetného pozbavenia slobody; aby sa zistilo, či konanie poskytuje primerané záruky, treba vziať do úvahy osobitnú povahu okolností, za ktorých takéto konanie prebieha“ (pozri rozsudok EŠLP vo veci *Winterwerp v. Holandsko* z 24. októbra 1979, Séria A, č. 33, str. 23, ods. 57 s odkazom na vyššie citovaný rozsudok vo veci *De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko*, str. 41–42, ods. 76 *in fine* a 78; rozsudok vo veci *Wassink v. Holandsko* z 27. septembra 1990, Séria A, č. 185-A, str. 13, ods. 30 s ďalším odkazom).

V tomto prípade vzniká otázka, či konanie prokurátora na základe žiadosti podľa § 167 Trestného poriadku v spojitosti s § 25 ods. 2 zákona č. 60/1965 Zb. o prokuratúre a konanie pred Ústavným súdom SR na základe

Prosecutors Act No. 60/1965, and the proceedings before the Constitutional Court upon a “podnet” under Article 130 para. 3 of the Constitution satisfied the requirements of Article 5 para. 4 of the Convention.

As regards the petition to the public prosecutor, the Commission considers that this remedy does not constitute a remedy within the meaning of Article 5 para. 4 of the Convention, because the public prosecutor is not an authority having “judicial character” (see abovementioned *Winterwerp v. the Netherlands* judgment, p. 40, paras. 63-64).

As regards the “podnet” to the Constitutional Court, the Commission considers, in the light of the parties’ submissions, that this part of the case raises complex issues of law and facts under the Convention, the determination of which should depend on an examination of the merits. The Commission concludes, therefore, that this part of the application is not manifestly ill-founded, within the meaning of Article 27 para. 2 of the Convention. No other grounds for declaring it inadmissible have been established.

For these reasons, the Commission,

by a majority,

DECLARES ADMISSIBLE, without prejudging the merits of the case, the applicant’s complaint under Article 5 para. 4 of the Convention regarding the review of the lawfulness of the applicant’s detention in the mental hospital by the Constitutional Court;

unanimously,

DECLARES INADMISSIBLE the remainder of the application.

„podnetu“ podľa článku 130 ods. 3 Ústavy SR spĺňajú požiadavky článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Pokiaľ ide o žiadosť prokurátorovi, Komisia je toho názoru, že tento prostriedok nepredstavuje právny prostriedok nápravy v zmysle článku 5 ods. 4 Dohovoru, pretože prokurátor nie je orgán, ktorý má „súdny charakter“ (pozri citovaný rozsudok vo veci *Winterwerp v. Holandsko*, str. 40, ods. 63-64).

Pokiaľ ide o podnet na Ústavný súd SR, Komisia po zvážení stanovísk obidvoch strán dospela k názoru, že táto časť prípadu vyvoláva súhrn právnych a skutkových otázok podľa Dohovoru, rozhodnutie o ktorých závisí od preskúmania podstaty sťažnosti. Komisia preto uzatvára, že táto časť sťažnosti nie je zjavne neopodstatnená v zmysle článku 27 ods. 2 Dohovoru. Žiadne ďalšie dôvody na vyhlásenie sťažnosti za neprijateľnú neboli zistené.

Z týchto dôvodov Komisia

väčšinou

VYHLASUJE ZA PRIJATELNÚ, bez rozhodnutia o merite veci, sťažovateľovu sťažnosť podľa článku 5 ods. 4 Dohovoru týkajúcu sa preskúmania zákonnosti sťažovateľovho umiestnenia v psychiatrickej liečebni Ústavným súdom SR;⁷

jednohlasne

VYHLASUJE ZA NEPRIJATELNÝ zostatok sťažnosti.

⁷ Agent pre zastupovanie Slovenskej republiky v konaní pred Európskou komisiou pre ľudské práva a Európskym súdom pre ľudské práva reagoval na túto časť rozhodnutia Komisie analýzou konania Ústavného súdu SR o podnete, ktorý sťažovateľ mohol podať podľa článku 130 ods. 3 Ústavy SR. Podľa jeho názoru aj podnet podľa článku 130 ods. 3 Ústavy SR, aj konanie Ústavného súdu SR o podnete upravené zákonom č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. spĺňajú všetky požiadavky článku 5 ods. 4 Dohovoru, ktorý znie:

„4) Každý, kto je pozbavený slobody zatknutím alebo zadržaním, má právo na konanie, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti jeho uväznenia a v ktorom sa nariadi jeho prepustenie, ak uväznenie nie je zákonné.“

Agent taktiež namietal, že pozorovanie duševného stavu sťažovateľa v psychiatrickej liečebni nespadá pod článok 5 ods. 1 písm. e) Dohovoru, ako naznačuje Komisia, ale pod článok 5 ods. 1 písm. b) Dohovoru, ktorý znie:

„b) zákonné zatknutie alebo zadržanie osoby, pretože sa nepodriadila zákonnému rozhodnutiu súdu, alebo aby sa zabezpečilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom.“ Pozn. autora.